

Μια στάσιμη κοινωνία σε ένα πολύπλοκο δυναμικό περιβάλλον: Το παράδειγμα της Ελλάδας

Χαράλαμπος Τσέκερης

PhD - Adjunct Lecturer, University of Athens
Senior Researcher, Panteion University
Research Affiliate, Academy of Athens & Stellenbosch University

Πέμπτη 22 Οκτωβρίου 2015, 6:30 μ.μ.

Η σύγχρονη ελληνική κοινωνία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια κοινωνία σε τέλμα, η οποία ζει «μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας, μέσα σε μια αργή μεν αλλά σταθερή παρακμή, όπου επικρατεί η γενικευμένη απογοήτευση και μιζέρια, η μόνιμη διαφθορά και η απουσία της ελπίδας για το μέλλον» (Σ. Καλύβας, 2015). Η διάλεξη αναφέρεται στη σπουδαιότητα των πολύπλοκων κοινωνικών δικτύων ως θεωρητικού και μεθοδολογικού εργαλείου μελέτης του αναδυόμενου φαινομένου της κρίσης στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Αναφέρεται επίσης στη χρήση του εργαλείου αυτού για την πρωτότυπη και ουσιαστική αναζήτηση των όρων ενίσχυσης της κοινωνικής δυναμικής και ενθάρρυνσης της καινοτομίας και του ποιοτικού κοινωνικοπολιτικού μετασχηματισμού, ενάντια στην πελατοκρατία και την κομματοκρατία. Στο παρόν πλαίσιο, η «μη γραμμική» προσέγγιση των πολύπλοκων κοινωνικών δικτύων στρέφει την προσοχή μας, μέσα από τη χρήση συγκεκριμένων εμπειρικών παραδειγμάτων και πειραμάτων, στη συστηματική διερεύνηση των πολλαπλών αλληλεπιδράσεων μεταξύ κοινωνίας και κομματικού συστήματος. Από μια ολιστική, «άνωθεν» (top-down) οπτική, ένα πιο πολύπλοκο, ετερόκλητο και ανοιχτό κοινωνικό περιβάλλον (λιγότερο εγωκεντρικό, συγκεντρωτικό/κομματοκρατικό και αυταρχικό, περισσότερο δίκαιο, ποικιλόμορφο και αλτρουιστικό) πιθανοκρατικά προλειάίνει και διευκολύνει την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνεργασίας και του κοινωνικού κεφαλαίου, την ανάπτυξη δικτύων εμπιστοσύνης/αλληλεγγύης και της κοινωνίας των πολιτών. Από μια αναδυόμενη, «κάτωθεν» (bottom-up) οπτική, η σύγχρονη επιστημονική σκέψη (με έμφαση στις δραστοστραφείς κοινωνικές προσομοιώσεις) εστιάζει αναλυτικά στις επικοινωνιακές διαδράσεις και αλληλεπιδράσεις εντός των «πυκνών» τοπικών κοινωνικών δικτύων ως μηχανισμών δημιουργίας και ενίσχυσης των στοιχείων εκείνων που μειώνουν την κομματοκρατία και συγκροτούν το κοινωνικό κεφάλαιο: εμπιστοσύνη, αλληλεγγύη, συναντίληψη, συνυπευθυνότητα, ανοιχτότητα, κουλτούρα συνεργασίας και αμοιβαιότητας. Καταδεικνύεται έτσι εναργώς ότι το κοινωνικό κεφάλαιο, όπως ακριβώς συμβαίνει και με το ζωογόνο φυσικό περιβάλλον, μπορούμε να το αξιοποιήσουμε, να το εκμεταλλευτούμε, ή να το βλάψουμε, να το καταστρέψουμε (ως αποτέλεσμα παγιωμένων ιδιοτελών συμπεριφορών πολιτικής προσοδοθηρίας). Εν κατακλείδι, η ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών και η ριζική διοικητική μεταρρύθμιση αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την έξοδο από το τέλμα και τον συγχρονισμό με το πολύπλοκο δυναμικό (διεθνές) περιβάλλον.